

“VOCA CINE”

GOLA D'ACTIVITATS

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA DE SALUT I CONSUM RESPONSABLE

UPCCA
VALÈNCIA
FILA MUNICIPAL DE
DEMOCRÀNCIES

FITXA TÈCNICA

TÍTOL: MARÍA LA PORTUGUESA

ANY: 2001 **DURACIÓ:** 84 minuts **PAÍS:** Espanya

DIRECCIÓ: Dácil Pérez de Guzmán

GUIÓ: Oliver Eleder, Pedro Fuentes

FOTOGRAFIA: Álex Catalán

MÚSICA: José María Moll

REPARTIMENT: Alex O'Dogherty, Mariola Ruiz, Mariana Cordero, Antonio Dechent, Vicente Romero, Maite Sandoval

PRODUCTORA: Canal Sur Andalucía / ETB / Pausoka S.A. / Radiotelevisió Valenciana (RTVV) / Telemadrid / Televisión de Galicia (TVG)

GÈNERE: Drama

CLASSIFICACIÓ: No recomanada per a menors de 13 anys

RECOMANADA PER A TREBALLAR: A partir de 14 anys

<https://youtu.be/6a6WTdGYYZI>

SINOPSI

María treballa a la llotja d'un port pesquer, viu amb sa mare i la seua àvia, a qui ha de cuidar quan sa mare se'n va a treballar. La vida de María transcorre entre el treball i la casa, i a penes li queda temps per a eixir a divertir-se. Però un bon dia coneix José, un nouvingut que ha trobat faena en una barca de pesca. S'enamoren, ell és un home meravellós: educat, amable, atent...

La mare de María no veu amb bons ulls esta relació, té por que la seua filla es quede embarassada i ell l'abandone, igual que li passà a ella. Quan María li diu que va a casar-se se n'alegra molt, ja pot estar tranquil·la, la seua filla tindrà la seguretat que ella no va tindre mai.

María i José es casen i la mateixa nit del casament comencen els problemes. El que va començar com una bonica història d'amor es convertix en un malson en què la gelosia, el control i els maltractaments són constants.

PERSONATGES

MARÍA

La seua vida és monòtona i avorrida... del treball a casa i de casa al treball. Quan arriba a casa, cansada de la dura jornada laboral a la llotja d'un port pesquer, ha de cuidar la seua àvia malalta perquè sa mare ha d'anar-se'n a treballar. Però tot canvia quan apareix José, un atractiu foraster que ha començat a treballar en una barca de pesca.

JOSÉ

Acabat d'arribar al poble, troba faena en una barca de pesca. José és un home reservat, no parla d'ell mateix ni del seu passat, es mostra molt segur i en ocasions la seua actitud és una mica desafiant. S'enamora de María a penes la veu a la llotja del port; eixa xica ha de ser seua i per a aconseguir-ho no dubta a ocultar la seua vertadera personalitat.

REGINA

És la mare de María. La seua gran preocupació és que a la seua filla li puga passar el mateix que li va passar a ella. El seu nóvio l'abandonà estant embarassada. Quan María anuncia la seua boda amb José, Regina es queda tranquil·la, ja no li pot passar res roïn a la seua filla.

LUCÍA

Veïna i amiga de María, comença a sospitar que alguna cosa està passant quan veu les primeres blaüres però María sempre les justifica. Lucía no deixarà d'insistir perquè María denunciï José.

JULIO

Està enamorat de María encara que no li ha dit res. Per a ella, ell és un amic i res més. Julio no veu amb bons ulls la relació de María amb José, hi ha alguna cosa en ell que no li acaba d'agradar.

LEANDRO

Patró de la barca en què treballen Julio i José. Leandro coneix molt bé el negoci de la pesca però, quan escasseja, no dubta a dedicar-se al contraban de tabac.

TEMES QUE ES PODEN TREBALLAR

- ✓ La violència masclista i el cicle de la violència.
- ✓ El perfil del maltractador.
- ✓ L'entorn de la víctima i el silenci còmplice.
- ✓ La Llei orgànica de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.
- ✓ Habilitats socials bàsiques per a la interacció social. Habilitats d'oposició. Habilitats d'autoafirmació.

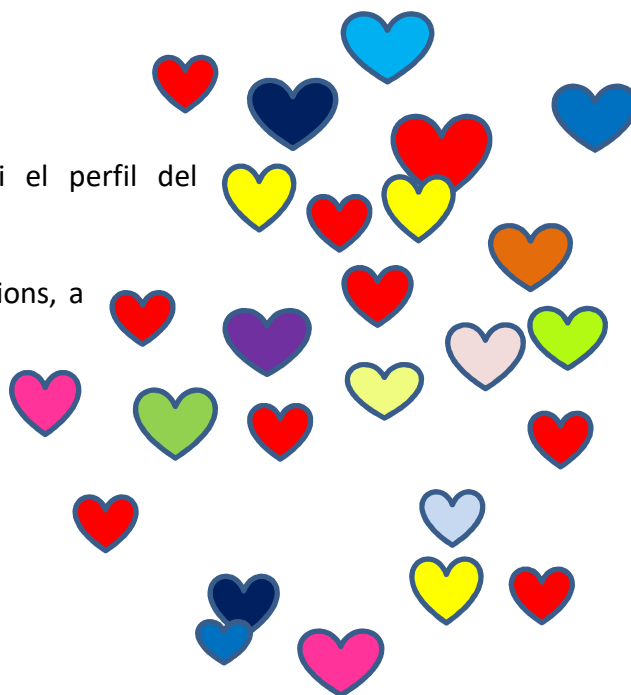
PROPOSTA D'ACTIVITATS

Activitat prèvia a la projecció

"Històries d'amor"

Objectius:

- ✓ Incentivar l'interés del grup per la pel·lícula.
- ✓ Reflexionar sobre la violència masclista.
- ✓ Analitzar els senyals dels maltractaments i el perfil del maltractador.
- ✓ Aprendre a parlar en públic, a expressar opinions, a demanar la paraula i a respectar els torns de paraula.

Materials:

- ✓ Pissarra o semblant.
- ✓ Llapis o bolígraf.
- ✓ Paper.

Desenvolupament:

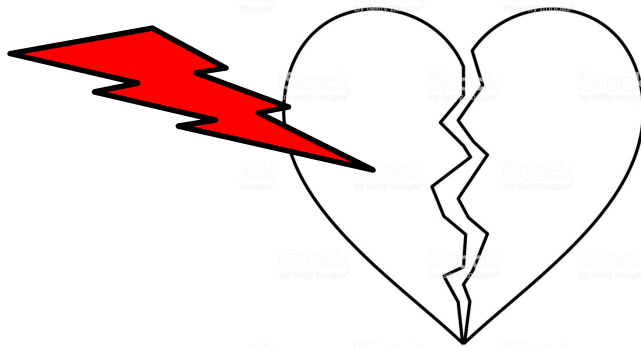
FASE 1. Començarem l'activitat presentant la pel·lícula que estan a punt de veure i sobre la qual treballaran.

«Ara veurem la pel·lícula titulada María la Portuguesa. La pel·lícula, rodada en 2001, està basada en fets reals i ens conta una història d'amor, la història d'amor de María i José; com es coneixen, com s'enamoren, com és esta relació i com va evolucionant a poc a poc».

Després d'introduir la sinopsi de la pel·lícula continuarem comentant que hi ha relacions que funcionen bé i d'altres que no, i preguntarem al grup:

«Quins motius poden existir perquè una relació no funcione?»

Segons com siga de participatiu el grup, podem deixar que s'expressen lliurement o podem fer que vagen responnent per orde per a assegurar-nos que totes i tots hi participen, amb la finalitat d'obtindre el major nombre possible de respostes. Les respostes han de ser ràpides, d'una sola paraula, encara que es repetisquen les respostes no importa, han d'expressar la primera paraula que els vinga al pensament.

FASE 2. Esta segona fase començarà quan algú diga alguna de les paraules clau: **«violència masclista / violència de gènere / maltractaments»**, en les quals centrarem tota l'atenció i obrirem un debat en què es tractaran tres temes:

- ✓ Els senyals de maltractaments en una relació.
- ✓ El perfil d'un maltractador quant a trets psicològics i de comportament (manipulador, gelós, possessiu, desconfiat, controlador, baixa autoestima, etc.).
- ✓ La definició o concepte de violència de gènere.

Dividirem la pissarra en dos parts: a la part esquerra anotarem «senyals de maltractaments» i a la part dreta «perfil d'un maltractador» i anirem apuntant en cada part les conclusions a què vaja arribant-se.

L'objectiu que pretenem aconseguir amb este debat és que el grup siga capaç de reconèixer en la pel·lícula els senyals dels maltractaments, el perfil del maltractador i la violència de gènere.

Una vegada acabat el debat i abans de donar pas a la projecció, els indicarem que al mateix temps que veuen la pel·lícula hauran d'anar anotant en un full tot allò que els cride l'atenció de la relació entre María i José des de l'inici i que pugua ser premonitori de l'evolució de l'esmentada relació: gestos, frases, paraules, actituds, comportaments, etc.

Finalment, donarem pas a la projecció de la pel·lícula.

Activitats posteriors a la projecció

"Em tens boig xiqueta"

Objectius:

- ✓ Reconèixer els senyals dels maltractaments.
- ✓ Identificar el perfil del maltractador.
- ✓ Prendre consciència de la gravetat de la violència masclista.
- ✓ Aprendre a parlar en públic, a expressar opinions, a demanar la paraula i a respectar els torns de paraula.

Materials:

- ✓ Pissarra o semblant.
- ✓ Annex I (per a ús exclusiu de la persona que dinamitze l'activitat).

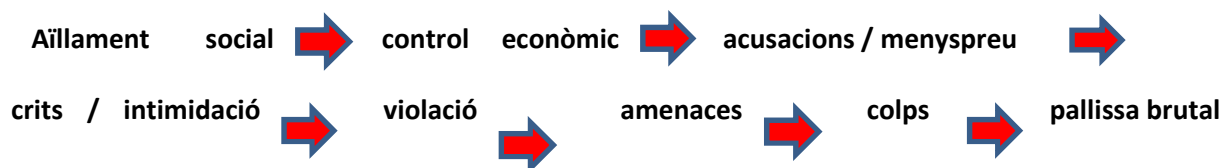
Desenvolupament:

Esta activitat serà una continuació de l'activitat prèvia a la projecció, en què es van treballar els senyals dels maltractaments i el perfil del maltractador, amb l'objectiu que foren capaços de reconèixer-los en la pel·lícula i d'anar conformant el perfil psicològic del maltractador.

FASE 1. Començarem l'activitat proposant al grup analitzar la relació de María i José des del principi. Per a això utilitzarem l'annex I, en què s'han recollit diverses escenes de la pel·lícula. Al costat de cada escena hi ha unes observacions que ens serviran de guia per a formular les preguntes pertinents que obriran el debat de cada escena.

Les escenes es treballaran per separat, i podran prendre com a base les anotacions que hagen fet durant la projecció de la pel·lícula. Després de la lectura de cada escena deixarem que s'expressen lliurement, que debaten i que reflexionen.

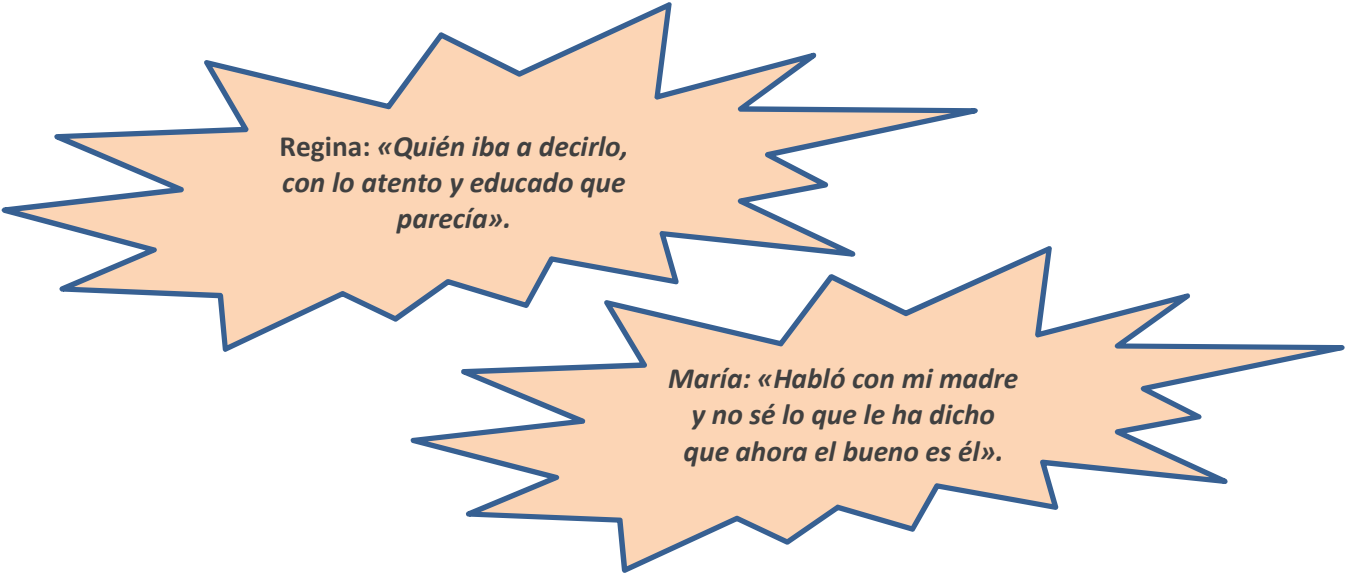
Quan hàgem acabat d'analitzar cada una de les escenes anotarem a la pissarra de forma esquemàtica l'evolució del maltractament en la relació de María i José:

Els senyals de maltractaments identificats en la pel·lícula coincidixen amb els elaborats en l'activitat prèvia a la projecció? N'hi ha algun que no estiga en la llista prèvia? Esta pel·lícula podria utilitzar-se com a referent per a entendre la violència masclista?

FASE 2. En esta segona fase de l'activitat analitzarem el perfil d'un maltractador, en este cas de José. Com ho farem? Identificant els trets psicològics que s'han definit en l'activitat prèvia a la projecció, en les actituds i els comportaments de José.

Per a començar analitzarem l'adjectiu **manipulador** recordant dos frases, una de Regina, mare de María i una altra de la mateixa María. Independentment que per la nostra part aportem idees, el grup també podrà plantejar tot allò que li sembla rellevant de cada tret psicològic: escenes, frases, actes concrets de José, etc.

Regina: *«Quién iba a decirlo, con lo atento y educado que parecía».*

María: *«Habló con mi madre y no sé lo que le ha dicho que ahora el bueno es él».*

Quan hàgem acabat d'analitzar cada tret psicològic passarem a definir José:

«José és un home _____».

Per a acabar i, a manera de reflexió, exposarem el següent:

«La pel·lícula que acabeu de veure està basada en fets reals i, si esta dada ja és significativa, encara ho és més el fet que va ser rodada en 2001. Des que va ser rodada fins al 2019, data en què s'elaborà esta guia d'activitats, han passat 18 anys i la violència de gènere continua sent un dels problemes més greus al nostre país».

"El cicle de la violència"

Objectius:

- ✓ Analitzar, entendre i reflexionar sobre el cicle de la violència.
- ✓ Aprendre a parlar en públic, a expressar opinions, a demanar la paraula i a respectar els torns de paraula.
- ✓ Aprendre a treballar en equip, a defensar les idees pròpies, la forma de pensar i les opinions, des del respecte i el diàleg.

Font: adaptat de Leonore E. Walker, 1979

Materials:

- ✓ Annex II. Annex III (document de suport per a la persona que dinamitza l'activitat).
- ✓ Fitxa I.

Desenvolupament:

En esta activitat es treballarà un altre aspecte més de la violència masclista: el «cicle de la violència». L'existència d'este cicle explicaria les raons que impossibiliten les dones víctimes de maltractaments per a eixir d'esta situació.

FASE 1. En primer lloc demanarem al grup que vaja numerant-se d'esquerra a dreta, cada persona s'alçarà i dirà el seu número en veu alta: l'1, el 2, el 3, etc.

Després dividirem el grup en subgrups de cinc o sis persones, depenent del nombre total de participants en l'activitat. Els números imparells: 1, 3, 5, 7 i 9 formaran un subgrup. Els números parells: 2, 4, 6, 8 i 10 en formaran un altre. I així, successivament, fins que estiguen tots els subgrups formats. Cada subgrup triarà una persona perquè faça el paper de representants.

Repartirem l'annex II en què s'explica què és el cicle de la violència i la fitxa I amb un cicle que hauran de completar.

FASE 2. Una volta repartits els documents, demanarem que lliguen primer l'annex II abans de completar la fitxa; després, de forma consensuada, hauran de trobar frases o escenes de la pel·lícula que s'ajusten a les tres fases de què es compon el cicle de la violència.

Deixarem 15 minuts aproximadament perquè realitzen l'activitat.

Per a finalitzar l'activitat es farà una posada en comú. La persona representant de cada subgrup exposarà a la resta el resultat del seu cicle de la violència. Pot ocórrer que hi haja opinions contràries o que, potser, no vegem clarament en eixa frase o escena com pot anar conformant-se el cicle de la violència. En eixe cas, la persona representant haurà d'explicar el motiu pel qual han triat eixa frase o escena, amb la qual cosa podria generar-se un debat que servirà per a enriquir més l'activitat.

"Regina i Lucía"

Objectius:

- ✓ Analitzar l'entorn de la víctima.
- ✓ Reconèixer el silenci còmplice.
- ✓ Interioritzar la importància del suport a les víctimes de maltractaments.
- ✓ Aprendre a parlar en públic, a expressar opinions, a demanar la paraula i a respectar els torns de paraula.
- ✓ Aprendre a treballar en equip, a defensar les pròpies idees i les opinions, des del respecte i el diàleg.

Materials:

- ✓ Annex IV. Annex V.
- ✓ Llapis o bolígraf. Paper.

Desenvolupament:

Esta activitat se centrarà en l'entorn de la víctima, en els diversos comportaments o actituds que ens podem trobar i en les seues conseqüències.

FASE 1. Començarem l'activitat recordant quin era l'entorn de María, que podríem descriure com reduït: sa mare, la seua àvia, la seua veïna Lucía, el seu amic Julio i potser Leandro, amb qui mantenia una relació laboral, que podríem considerar com cordial sense més.

L'àvia era molt major i ja no era conscient de res, la relació amb Julio era pràcticament nul·la. Ja es va encarregar José que així fora, i amb Leandro ja no tenia contacte des que va deixar el seu treball a la llotja del port. Així, només sa mare, Regina, i la seua veïna, Lucía, es podien considerar l'entorn més pròxim.

A continuació descriurem com eren Regina i Lucía. Elles dos van viure en primera persona els maltractaments que patí María.

- **Regina.** A Regina no li sembla bé la relació de la seua filla amb José. Té por que li passe el mateix que li va passar a ella, es quedà embarassada i la seua parella la va abandonar. Hagué de fer-se càrrec ella sola de la seua filla en uns temps molt difícils. Regina ha estat tota la vida cosint i netejant escales per a tirar endavant la seua filla. Esta situació li va provocar un gran pesar que no ha aconseguit deixar arrere. Quan María li diu que va a casar-se, a la mare li canvia la cara. La boda és la solució. María ja té la vida assegurada.

- **Lucía.** Quan María es casa amb José es trasllada al pis d'este. Allí coneix Lucía, la veïna. Lucía viu sola al pis del costat. Es trasllada a la ciutat per a treballar a l'hospital i no coneix ningú així que, María, que és d'una edat semblant, es convertix en la seua millor amiga. Lucía és una dona intel·ligent, independent i amb les idees molt clares respecte a certes coses. María la preocupa, intuïx que hi ha alguna cosa que no va bé però en un principi es creu les explicacions que esta li dona.

FASE 2. En la primera fase de l'activitat s'ha analitzat l'entorn de María i com eren les persones que s'ha analitzat en l'esmentat entorn, les que estaven al costat de María en tot moment. Ara s'analitzarà la seua forma d'actuar.

Si no hem realitzat l'activitat anterior, demanarem al grup que es numeren i després formarem igualment dos grups: l'un amb els números parells i l'altre amb els imparells.

Per a continuar amb l'activitat dividirem el grup en dos. Aprofitant que s'havien numerat en l'activitat anterior, formarem dos grups: l'un amb els números parells i l'altre amb els imparells. Cada grup triarà una persona que s'encarregarà d'anar anotant les conclusions a què vaja arribant-se. Esta mateixa persona serà la representant del grup.

A un grup li repartirem l'annex IV i a l'altre l'annex V. En els annexos s'han arreplegat frases de Regina (annex IV) i de Lucía (annex V) que descriuen l'actitud de cada una d'elles.

Cada una actuà de forma diferent davant la mateixa situació. La història ja sabem com acaba però el final podria haver sigut un altre molt diferent.

Es prepararà una còpia de l'annex per a cada cinc persones aproximadament. Per exemple, si en un grup són 13 persones podem preparar tres còpies.

Una vegada repartits els annexos, disposaran de quinze minuts per a llegir detingudament cada frase i respondre diverses preguntes. Les preguntes es troben en els annexos i són diferents en cada un d'ells.

Quan haja transcorregut el temps, la persona representant de cada grup exposarà a la resta les conclusions a què hagen arribat. Cada grup podrà fer les preguntes que considere o mostrar el seu desacord, si és el cas, al grup contrari després de la seua exposició.

L'activitat finalitzarà establint un debat sobre la necessitat i la importància del suport de l'entorn a les víctimes de maltractaments.

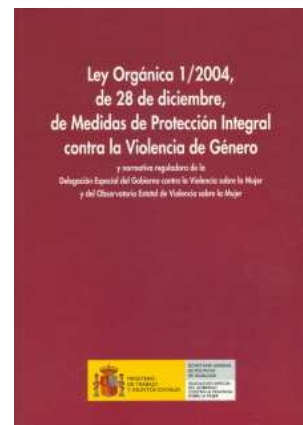
"El que diu la llei"

Objectius:

- ✓ Conèixer, analitzar i valorar la Llei orgànica de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.
- ✓ Aprendre a parlar en públic, a expressar opinions, a demanar la paraula i a respectar els torns de paraula.
- ✓ Aprendre a defensar les pròpies idees, la forma de pensar i les opinions, des del respecte i el diàleg.

Materials:

- ✓ Annexos VI, VII i VIII (document de suport per a la persona que dinamitza l'activitat).

Desenvolupament:

En esta última activitat es treballarà la protecció de la víctima des del punt de vista legal en tots els seus aspectes: la justícia, la policia i la llei.

FASE 1. L'activitat començarà explicant que *María la Portuguesa* és una pel·lícula que permet treballar tots els aspectes que rodegen la violència masculista. En les activitats anteriors s'ha treballat els senyals dels maltractaments, el perfil del maltractador, el cicle de la violència i l'entorn de la víctima. En esta treballaran la protecció de la víctima, analitzant l'actuació de la justícia, de la policia i, no cal dir-ho, analitzant la llei que protegeix les víctimes de la violència de gènere.

Continuarem recordant com Lucía convenç María perquè denunciï José:

Lucía: «*María, esto no se puede volver a repetir, no puede seguir pasando, te va a matar. Lo único que tienes que hacer es denunciarle. Es la única manera de evitar que vuelva a ocurrir.*».

María fa el pas i denuncia José. La Guàrdia Civil el deté i passa la nit al calabós però l'endemà de matí ix en llibertat. Eixa mateixa nit, José es presenta a casa de Regina buscant María i l'amenaça de mort. L'únic que havia de fer María per a escapar del seu agressor era denunciar-lo. La justícia i la policia la protegirien però, desgraciadament, no seria tan fàcil.

FASE 2. Una vegada introduïda l'activitat, proposarem al grup analitzar pas a pas tot el que ocorre des que María presenta la denúncia fins que dispara a José.

Repartirem a cada persona dos documents: l'annex VI i el VII, i indicarem que els lligin atentament, per a això disposaran de cinc minuts. Transcorreguts els cinc minuts, demanarem que se centren en l'annex VII i triarem de forma aleatòria una persona perquè llija en veu alta la **primera escena**.

De tota l'escena demanarem que subratllen la frase que pronuncia la policia...

«Debe convencerla para que le denuncie, es la única forma que tenemos nosotros para hacer algo».

... i remarcarem: **«és l'única forma que tenen per a poder fer alguna cosa»**... A continuació formularem dos preguntes:

- «Hi esteu d'acord?»
- «María ha fet el que havia de fer?»

Deixarem que s'expressen lliurement i passarem a la segona escena.

Triarem, també de forma aleatòria, una altra persona perquè llija la **segona escena** de l'annex. Per a començar a analitzar i debatre esta escena preguntarem:

- «Hi ha alguna cosa que sorprenga, que cride l'atenció, que preocupe...?»

L'annex VI conté articles de la llei i l'enllaç perquè puguin accedir al contingut íntegre de la mateixa. L'annex VII descriu tres escenes de la pel·lícula que mostren l'actuació de la justícia i de la policia en este cas.

Què crida l'atenció en esta segona escena?:

- José és posat en llibertat a l'endemà.
- Res li impideix acostar-se a la víctima i amenaçar-la de mort.
- José sap que ella no tindrà la policia sempre al seu costat.

L'annex VIII és per a ús exclusiu de la persona que dinamitze l'activitat. En ell s'han recollit quatre frases que ajudaran a dinamitzar el debat.

El nostre paper serà el de moderar el debat. Quan ho creguem convenient, segons el que vaja aportant el grup, llegirem la primera frase arreglada en l'annex VIII i preguntarem:

- «Si José ja havia sigut condemnat anteriorment per maltractaments, és "normal" o "lògic" que el detinguen i isca en llibertat l'endemà?».
- «Va eixir amb alguna mesura provisional, o sense més ni més?».
- «Què hauria sigut correcte en este cas?».

Finalment, triarem una tercera persona que llegirà la **tercera escena**. Igual que en l'escena anterior, preguntarem:

- En esta escena, *què vos crida l'atenció, què vos sorprén?*

Ahora que moderem el debat anirem dirigint-lo amb una sèrie de preguntes, amb l'objectiu que analitzen i treballen els aspectes que més ens interessin.

- La policia diu a Maria que ella ja ha fet tot el que havia de fer i que ara els deixi actuar, però reconeixen que no hi ha molt que puguin fer. *«No és contradictori? Què provoca açò en la víctima?»*.
- La policia diu que només poden detindre José si l'agafen cometent un delict e evident. *Per què? I, què és un delict e evident?»*.
- La policia «imatgina» que la jutgessa o el jutge dictaran unes mesures provisionals i, fins que isca el juí, poca cosa més. *«I, mentrestant... qui protegix Maria?»*.

Què crida l'atenció en esta tercera escena?

-Li diuen a Maria que ella ja havia fet tot el que havia de fer i que ara és cosa de la policia. A continuació admeten que no hi ha molt que puguin fer.
 -No poden detindre José. Només si l'agafen cometent un delict e evident.
 -La policia s'imagina que el jutge o la jutgessa dictaran unes mesures provisionals i, fins que no isca el juí, poca cosa més.

55 dones foren assassinades per les seues parelles o exparelles en 2019. Només 11 havien presentat denúncia (un 20%).

Dades extretes del portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere.

<http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

Continuarem amb el debat donant lectura a la segona i tercera frase de l'annex VIII, d'estes frases destacarem dos fragments: *«L'única eixida que té una dona és fugir» / «La justícia no pot fer res»*, i preguntarem si Lucía i Maria tenien motius per a pensar així.

Nombre de dones víctimes mortals.

Any 2003	-----	71
Any 2004	-----	72
Any 2005	-----	57
Any 2006	-----	69
Any 2007	-----	71
Any 2008	-----	76
Any 2009	-----	57
Any 2010	-----	73
Any 2011	-----	62
Any 2012	-----	51
Any 2013	-----	54
Any 2014	-----	55
Any 2015	-----	60
Any 2016	-----	49
Any 2017	-----	50
Any 2018	-----	51
Any 2019	-----	55

Dades extretes del portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere.

<http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

Per a finalitzar el debat llegirem la quarta frase de l'annex VIII i preguntarem:

- *«Qui o què ha fallat en este cas?»*.

Finalitzarem l'activitat amb una reflexió: *«La pel·lícula, recordem que està basada en fets reals, reflectix la crua realitat a què per desgràcia s'enfronten les víctimes de la violència masclista. Si ja és complicat per a la dona fer el pas i denunciar el seu maltractador, després ve la segona part. La dona es veu en moltes ocasions desamparada i sola davant l'agressor, com hem vist en la pel·lícula. Seria, doncs, necessari revisar i reformar la llei per a garantir la protecció de les dones víctimes de la violència masclista»*.

ANNEX I

Activitat: "Em tens boig xiqueta"

La relació de María i José comença com totes les relacions: tot és bonic, ell és «tot un cavaller»... sempre pendent d'ella. Decidixen casar-se, «¡me tienes loco, chiquita!»... Tot és perfectament normal fins que deixa de ser-ho.

AÏLLAMENT SOCIAL / CONTROL ECONÒMIC

Després de la boda se'n van a celebrar-ho a una discoteca amb els companys del port. José es baralla amb un xic que volia ballar amb María. Eixa mateixa nit i ja a casa, diu a María que no vol que treballes més al port perquè no li agrada que estiga rodejada de tios que no fan més que mirar-li el cul.

José: «Mañana llamas y dices que lo has dejado».

José pren el control. María ja és de la seua propietat i no consentirà que es relacione amb altres hòmens i menys encara que siga independent econòmicament.

Lucía, la veïna, està prenent-se un café amb María. Se sent la porta i apareix José al saló. La seua mirada ho diu tot, no li agrada que la seua dona tinga relació amb la veïna.

Treball/amistats/família. Evitar que tinga relació amb Lucía és el segon pas per a aconseguir l'aïllament total de María.

ACUSACIONES/MENYPREUS

Al poc temps de casar-se, María es queda embarassada. Una vesprada ix a passejar i passa pel port, cosa que enfada molt José.

José: *«Ya te he dicho que no me gusta que vengas al puerto, ¿qué quieres, que te metan mano, que te guarreen? ¿O es que ahora vienes a controlarme?»*.

La forma de parlar a María, el to de la seua veu, l'acusació de voler incitar els hòmens i de controladora; tot açò fa possible que María se senta culpable i pense que està fent alguna cosa malament.

María comenta a José que ha contat a sa mare que van un poc justos de diners i que esta li ha dit que no hi ha cap problema, que si volen els convida a dinar. José agarra María fortament del braç i li diu molt enfadat:

«Mira María, yo no acepto limosnas de nadie. ¿Te enteras? No acepto limosnas».

María: *«Abuela, José está muy raro, desde que nos casamos ha cambiado mucho, yo no sé qué es lo que hago mal, pero se enfada conmigo por todo, y ahora con el maldito amarre este es que ya no le puedo ni hablar. No sé, yo ya no puedo más, pero es que le quiero tanto»*.

CRITS/INTIMIDACIÓ

María torna a insistir en alguna cosa que ell li ha prohibit. José no pot suportar eixa desobediència, eixa falta de gratitud amb tot el que ell fa per ella i explota pegant colps i cridant. Pareix un advertiment del que li pot passar si continua irritant-lo.

Després de sopar a casa de Regina tornen a casa. José es posa melós i diu a María que quan s'arregle el tema de l'atur canviaran les coses. Aprofitant que José pareix estar de bon humor, María li conta que Lucía li ha oferit un treball per a després de tindre la criatura. A José li canvia la cara i comença a cridar:

José: *«De mujer de la limpieza, ¿tú te crees que es eso lo que yo quiero para mi mujer? ¡Ya veo ya! La Lucía esa viene, te come el coco y tú le sigues el rollo. ¡Cuántas veces te he dicho que no quiero que trabajes, eh! Claro, en un hospital no te van a mirar el culo».*

María: *«José, por favor».*

José pega una manotada a la paret i va acostant-se a María.

María: *«No, por favor».*

José: *«Me tienes hasta los huevos».*

José li pega un puntelló a alguna cosa que hi havia a terra i una punyada a la paret, just al costat de la cara de María. Després se'n va i deixa María morta de por en un racó de la cuina.

AGRESSIÓ SEXUAL: VIOLACIÓ

María està descansant al sofà. Arriba José, l'abraça i la besa. María està incòmoda, li demana que la deixi, que se'n va a preparar el sopar. José li regala un penjoll, María protesta perquè no poden permetre's eixos luxes.

José: *«Tú te mereces esto y más».*

María: *«Me gusta mucho, de verdad, y ahora déjame que acabe con esto».*

José: *«Te quiero mucho, chiquita, me voy a buscar un trabajo y ya verás cómo salimos de esta».*

José comença a besar-la, a tocar-la. María li diu que no però ell continua fins que la viola.

No és no.
Las relaciones
sexuales no
consentidas són
violació.

AMENACES

José s'assabenta al bar que la seua dona ha donat a llum i se'n va corrents a l'hospital. S'acosta al llit on està María i intenta besar-la però María gira la cara. La mare s'adona que passa alguna cosa i se n'ix de l'habitació. María continua sense mirar-lo i José li agarra la cara i l'obliga a mirar-lo.

José: *«¡Como me vuelvas a hacer un feo como este delante de gente te parto la cara, te enteras, te juro que te la parto!».*

Dels crits, els menyspreus i els colps a les parets, José va més enllà: les amenaces. Si María vivia amb por, ara encara més, tenint en compte que José ha posat en paraules les seues intencions.

De les paraules ha passat als fets. María oculta la realitat, mentix. Ella pensa que és una cosa temporal, que José està nerviós i que tot s'arreglarà quan ell trobe treball.

COLPS

Entre Lucía i María hi ha una gran amistat. Lucía es preocupa molt per María i pel xiquet i els visita amb molta freqüència.

María li està molt agraïda, sent que hi ha algú que la vol i que es preocupa per ella i no pot evitar posar-se a plorar encara que no és capaç de contar-li res.

Lucía: *«Bueno, todo se arreglará, ya verás cómo este niño os va a traer mucha suerte».*

Lucía abraça María i s'adona que té un morat gran en el muscle dret.

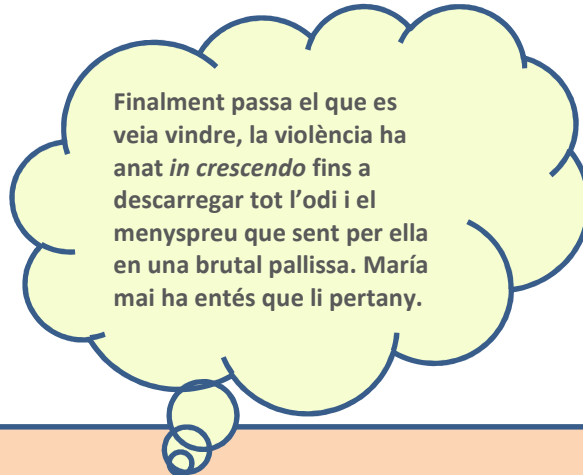
Lucía: *«¿Cómo te has hecho esto?».*

María: *«¿El qué?».*

Lucía: *«El moretón que tienes en el hombro».*

María: *«No es nada, ayer limpiando la cocina me di un golpe».*

PALLISSA BRUTAL

Julio es presenta un dia a casa de María i li dona diners, és un regal per a ella i per al xiquet. Una nit José descobreix els diners i pregunta a María d'on els ha tret. Ella li respon que li'ls ha donat sa mare però ell no s'ho creu.

José: *«¿Te lo ha dado tu madre? Tú te crees que yo soy gilipollas o qué, tu madre no tiene ni un puto duro».*

José colpeja María a la cara amb el sobre dels diners.

María: *«José, de verdad, te lo prometo, me lo ha dado mi madre».*

José: *«¿Quieres que la llamemos y lo comprobamos?».*

María: *«Por favor no me hagas daño».*

José: *«Entonces dime de una puta vez de dónde ha salido el dinero».*

Li pega una galtada.

María: *«Me lo ha dado Julio, pero dice que es un regalo para el niño».*

Li pega una altra galtada, esta volta més forta.

José: *«Puta, más que puta».*

L'espenta i María cau a terra.

José: *«Ya te lo follabas cuando te conocí, ¿no? Así me lo pagas, con lo que yo he hecho por ti».*

José es lleva la corretja i comença a pegar-li.

José: *«Te voy a reventar la cara».*

Lucía ho sent tot, ix corrents de sa casa i toca a la porta de María. Li demana per favor que òbriga, que ha telefonat a la policia. María obri la porta, té la cara i el braç dret destrossats.

ANNEX II

Activitat: "El cicle de la violència"

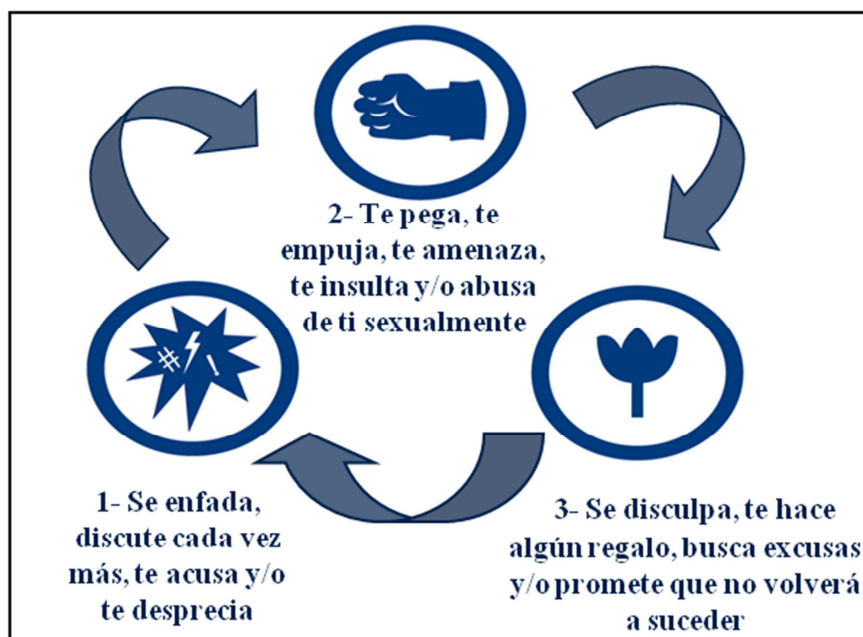
Què és el cicle de la violència?

Leonore E. Walker va investigar, en 1979, les raons que impossibiliten les dones maltractades per a pensar i crear alternatives per a eixir de la situació dels maltractaments. En esta investigació, l'autora, conglogué que la violència es produïa en tres fases que es repetien d'una manera cíclica. Estes són:

Fase d'acumulació de tensió. Augmenta la tensió en la parella, l'home es mostra cada volta més enfadat amb la dona sense motiu aparent i s'incrementa la violència verbal. Estos atacs els sol prendre la dona com episodis aïllats que pot controlar i que al final desapareixeran.

Fase d'explosió o agressió. La situació explota en forma d'agressions físiques, psicològiques i/o sexuals.

Fase de calma, reconciliació o lluna de mel. L'agressor demana perdó a la dona, li diu que n'està penedit i que no tornarà a passar. Utilitza estratègies de manipulació afectiva per a intentar que la relació no es trenque, com ara fer-li regals, convidar-la a sopar o anar al cine, fent-li promeses, mostrant-se afectuós, etc. Moltes vegades la dona creu que l'agressor realment vol canviar i el perdona, sense saber que açò reforça la posició d'ell.

Font: adaptat de Leonore E. Walker, 1979

Cada volta que el cicle fa una volta més:

- la violència va consolidant-se.
- la fase de calma, reconciliació o lluna de mel tendix a desaparèixer.
- la violència es fa més freqüent i les seues conseqüències més greus.

Informació obtinguda en: <http://sivio.san.gva.es/146>

ANNEX III

Activitat: "El cicle de la violència"

Este és un document de suport per a la persona que dinamitze l'activitat. Conté frases i escenes que expliquen el cicle de la violència en què està immersa María.

1. S'enfada, discutix cada volta més, t'acusa i/o menysprea.

- María: *«Abuela, José está muy raro, desde que nos casamos ha cambiado mucho, yo no sé qué es lo que hago mal, pero se enfada conmigo por todo...».*
- Al poc temps de casar-se María es queda embarassada. Una vesprada ix a passejar i passa pel port, cosa que enfada molt José.
José: *«Ya te he dicho que no me gusta que vengas al puerto. ¿Qué quieres, que te metan mano, que te guarreen? ¿O es que ahora vienes a controlarme?».*

2. Et pega, t'espenta, t'amenaça, t'insulta i/o abusa de tu sexualment.

- Entre Lucía i María hi ha una gran amistat. Lucía es preocupa molt per María i pel xiquet i els visita amb molta freqüència. María li està molt agraïda, sent que hi ha algú que la vol i que es preocupa per ella, per això no pot evitar posar-se a plorar. Lucía l'abraça i s'adona que té un gran morat en el muscle dret.
- José: *«¡Eres una puta que no vales para nada, dónde vas a ir tú sin mí, si tú no tienes a nadie!»*
- José: *«¡Como me vuelvas a hacer un feo como este te parto la cara!»*
- José: *«¡Me cago en la puta, te voy a coger y te voy a matar, desgraciada!»*
- José: *«¡Cuando mejor te follaba era después de darte una buena paliza que es lo que os gusta a las guarras como tú!»*
- José decobrix els diners que Julio ha donat a María, agafa la corretja i li pega una pallissa brutal.

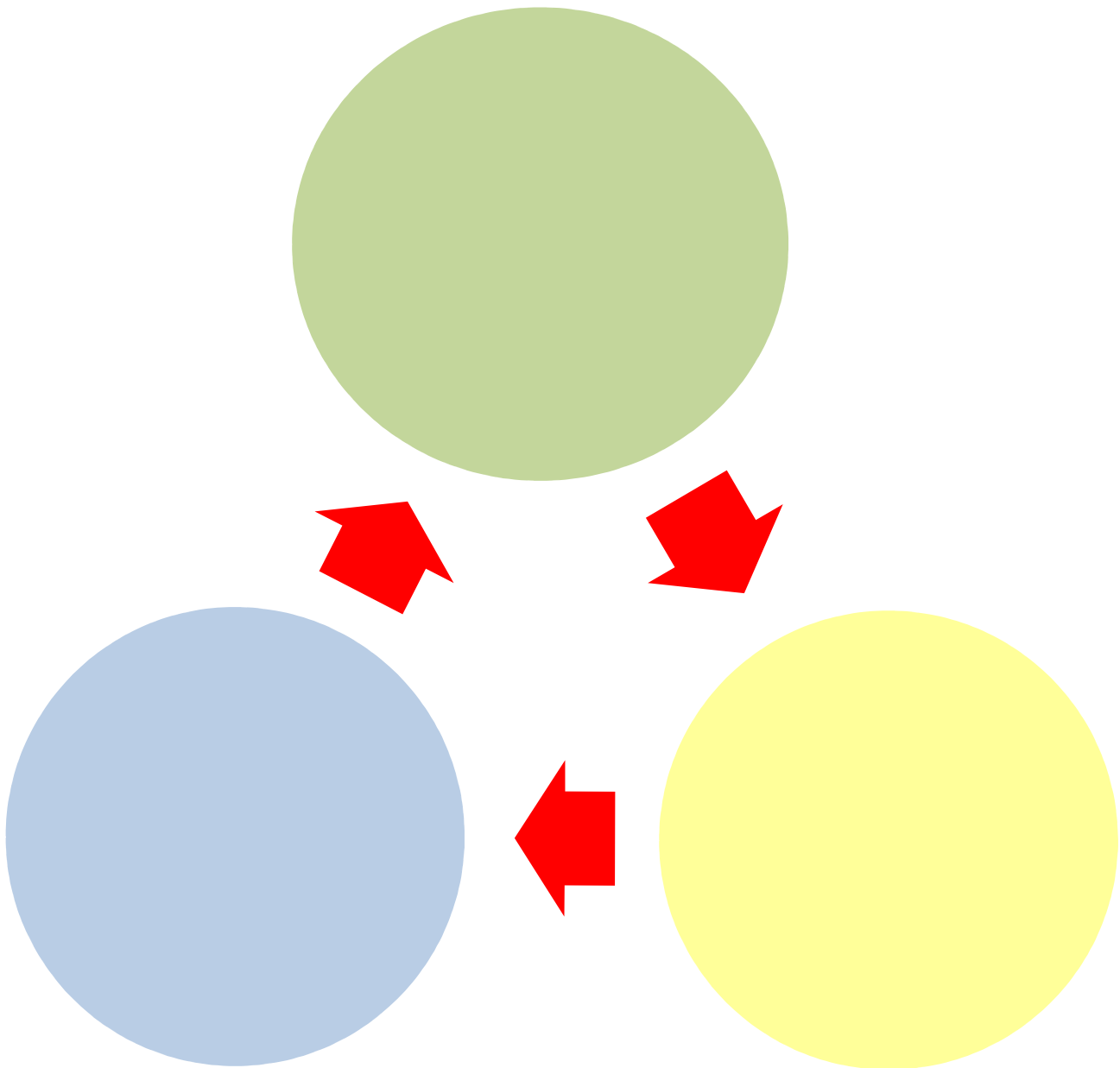
3. Es disculpa, et fa algun regal, busca excuses i/o promet que no tornarà a passar.

- María està descansant en el sofà. Arriba José, l'abraça i la besa. María està incòmoda, li demana que la deixi, que se'n va a preparar el sopar. José li regala un penjoll, María protesta perquè no poden permetre's eixos luxes.
José: *«Tú te mereces esto y más».*
María: *«Me gusta mucho, de verdad, y ahora déjame que acabe con esto».*
José: *«Te quiero mucho, chiquita, me voy a buscar un trabajo y ya verás cómo salimos de esta».*
- José: *«¡Chiquita, yo sé que me he equivocado, por lo que tú más quieras, perdóname, hazlo por nuestro hijo, hazlo por nosotros...!».*

FITXA I

Activitat: "El cicle de la violència"

Escriviu tres frases o descripcions breus d'escenes, una en cada cercle, que completin el cicle de violència en què es veu immersa María.

ANNEX IV

Activitat: "Regina i Lucía"

REGINA

Regina: *«Estoy harta de limpiar escaleras para alimentar a la abuela, al niño y a ti».*

María: *«¿Y qué quieres, me vuelvo con mi marido hasta que me mate?».*

Regina: *«José ha estado aquí, espera y no te enfades, déjame hablar, quiere hablar contigo, está arrepentido».* *«No seas terca María, si ha venido será por algo».*

María: *«Mamá, ¿se te ha olvidado cómo llegué aquí...? Mira, cállate que me estás sacando de quicio».*

«Es una lástima, con lo feliz que estabas el día de tu boda».

«La diferencia está en que tu padre se hizo el loco, pero el padre de tu hijo quiere verlo crecer».

«Yo sólo quería que tu hijo tuviese un padre».

Responen les següents preguntes:

- Podríem justificar Regina d'alguna manera?
- Quines podrien haver sigut les conseqüències per a María?
- Extraieu-ne una conclusió.

ANNEX V

Activitat: "Regina i Lucía"

LUCÍA

«El niño no ha dado ninguna guerra, tú eres la que me estás fastidiando. María, esto no se puede volver a repetir, no puede seguir pasando, te va a matar».

Lucía: «¿Cómo te has hecho esto?».

María: «El qué».

Lucía: «El moretón que tienes en el hombro».

María: «No es nada, ayer limpiando la cocina me di un golpe».

«No es tu problema, no te das cuenta, no es problema tuyo. ¿Lo entiendes? Tienes que dejarlo».

«Lo único que tienes que hacer es denunciarle. No tengas miedo, María, por favor, no tengas miedo. Es la única manera de evitar que vuelva a ocurrir. ¿Vamos a comisaría?».

«Y qué vas a arreglar, dime, puedes hacer que no te pegue en quince días o a lo mejor hasta aguanta un mes ¿Y la próxima qué? La próxima vez te puede dejar inválida. ¿Es que no lo ves? José no va a cambiar nunca. ¿Entiendes? Le ha cogido gusto y no va a parar».

Responneu les següents preguntes:

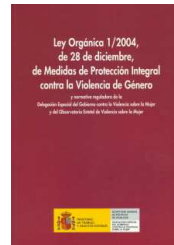
- És correcta l'actitud de Lucía?
- Hauria d'haver actuat abans?
- Extraieu-ne una conclusió.

ANNEX VI

Activitat: "El que diu la llei"

Articles seleccionats de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. S'han seleccionat els que estan relacionats amb el que ha passat en la pel·lícula. Se n'ha retallat el contingut perquè resulte més senzill i àgil el treball. El text íntegre de la llei el podeu trobar en:

<https://www.boe.es/buscar/pdf/2004/BOE-A-2004-21760-consolidado.pdf>

Article 36. *Protecció contra les lesions*

«Les lesions podran ser castigades amb la pena de presó de dos a cinc anys, atenent el resultat causat o el risc produït».

Article 37. *Protecció contra els maltractaments*

1. El que per qualsevol mitjà o procediment causara a una altra persona menyscapse psíquic o una lesió, o colpejara o maltractara una altra persona sense causar-li lesió, quan l'ofesa siga o haja sigut esposa, serà castigat amb la pena de presó de sis mesos a un any o de treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a huitanta dies.

Article 38. *Protecció contra les amenaces*

4. El que de manera lleu amenace qui és o haja sigut la seua esposa, serà castigat amb la pena de presó de sis mesos a un any o de treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a huitanta dies.

Article 64. *De les mesures d'eixida del domicili, allunyament o suspensió de les comunicacions*

1. El jutge podrà ordenar l'eixida obligatòria de l'inculpat per violència de gènere del domicili en què haguera estat convivint o tinga la seua residència la unitat familiar, així com la prohibició de tornar al mateix.

3. El jutge podrà prohibir a l'inculpat que s'aproxime a la persona protegida, cosa que li impedirà acostar-se a ella en qualsevol lloc on es trobe, així com acostar-se al seu domicili, al seu lloc de treball o a qualsevol altre que siga freqüentat per ella.

Podrà acordar-se la utilització d'instruments amb la tecnologia adequada per a verificar-ne immediatament l'incompliment.

El jutge fixarà una distància mínima entre l'inculpat i la persona protegida que no es podrà excedir, sota apercibiment d'incórrer en responsabilitat penal.

5. El jutge podrà prohibir a l'inculpat tota classe de comunicació amb la persona o persones que s'indique, sota apercibiment d'incórrer en responsabilitat penal.

ANNEX VII

Activitat: "El que diu la llei"

1a. ESCENA

Després de rebre una pallissa brutal, Lucía porta María a l'hospital i parla amb la policia.

Policia: «¿Pero está usted segura de que ha sido su marido?».

Lucía: «¿Cómo no voy a estarlo? He escuchado la pelea perfectamente desde mi casa, luego le he visto a él marcharse y además me lo ha contado ella».

Policia: «Pues eso no es lo que dice ahora su amiga. Acabamos de hablar con ella y asegura que ha sido un accidente doméstico».

Lucía: «Pero eso no es verdad, es ese cabrón que la tiene muerta de miedo».

Policia: «Debe convencerla para que le denuncie, es la única forma que tenemos nosotros para hacer algo».

2a ESCENA

María presenta la denúncia. José passa la nit al calabós i l'endemà de matí és posat en llibertat. De nit es presenta a casa de Regina buscant María.

José: «Chiquita, por favor, ábreme la puerta que quiero hablar contigo».

María: «José no quiero hablar contigo, déjame en paz, no quiero volver a verte».

José: «¡María, abre la puerta! María, por favor, ábreme la puerta que quiero hablar contigo. ¡Me cago en la puta, te voy a coger y te voy a matar, desgraciada!».

José continua colpejant la porta.

José: «A mi hijo no te lo llevas, te enteras, no te lo llevas».

María: «José, más vale que te largues, he llamado a la policía y ya están de camino».

José: «Te vas a enterar hija de puta, no siempre vas a tener tanta suerte, ni vas a tener a la policía al lado siempre. Te voy a esperar y te voy a encontrar, tú a mí no me dejas así como así».

3a ESCENA

María avisa la policia, que es presenta al domicili i María firma una acta de denúncia contra José pels fets ocorreguts.

Policia: «Usted ya ha hecho todo lo que debía de hacer, ahora déjenos a nosotros».

Regina: «Pero bueno, ¿es que no pueden detenerlo ahora?».

Policia: «Lo cierto es que nos gustaría, pero ahora mismo no hay mucho que nosotros podamos hacer, la denuncia está puesta y todo está en manos del juez».

María: «¿Y él qué va a hacer?».

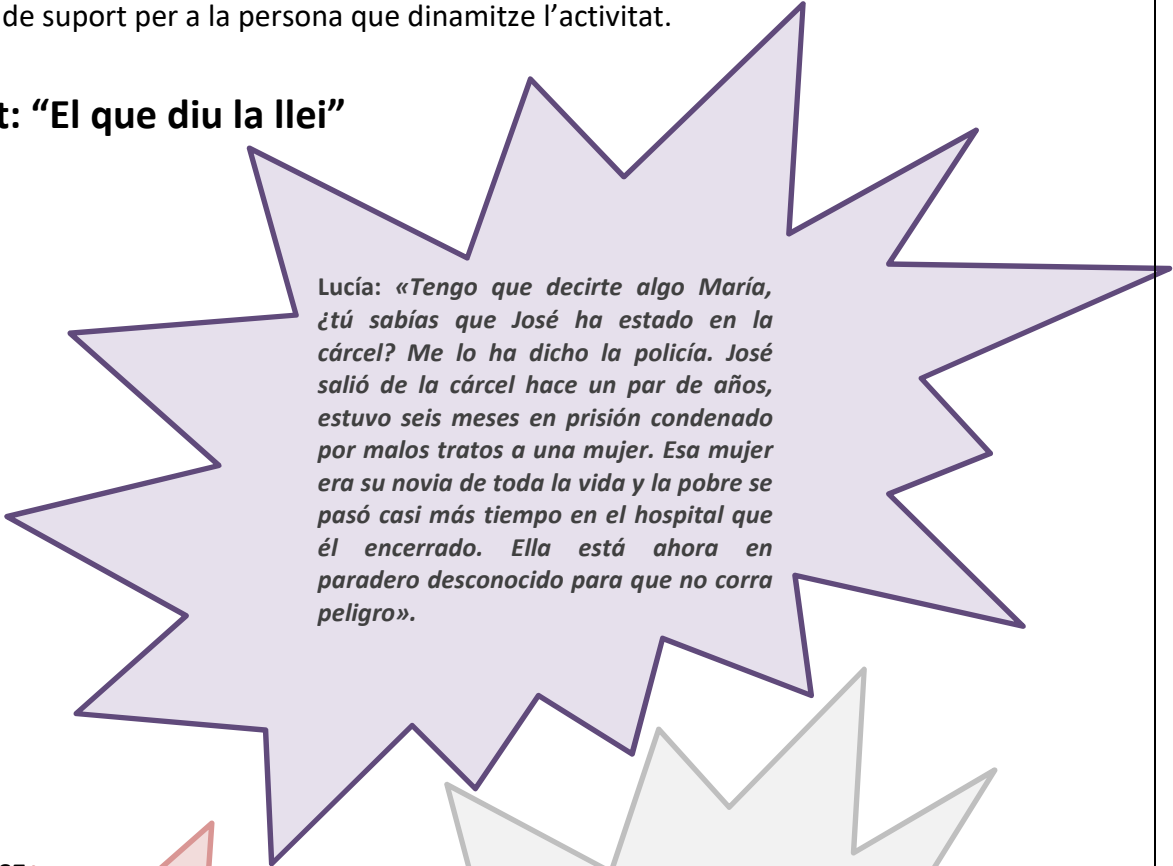
Policia: «Pues en principio me imagino que dictará unas medidas provisionales pero hasta que no salga el juicio poco más. Nosotros ya le digo que no podemos actuar, sólo podemos hacerlo si le pillamos cometiendo un delito evidente, de todas formas daremos aviso para que siempre haya una patrulla en los alrededores».

ANNEX VIII

Document de suport per a la persona que dinamitze l'activitat.

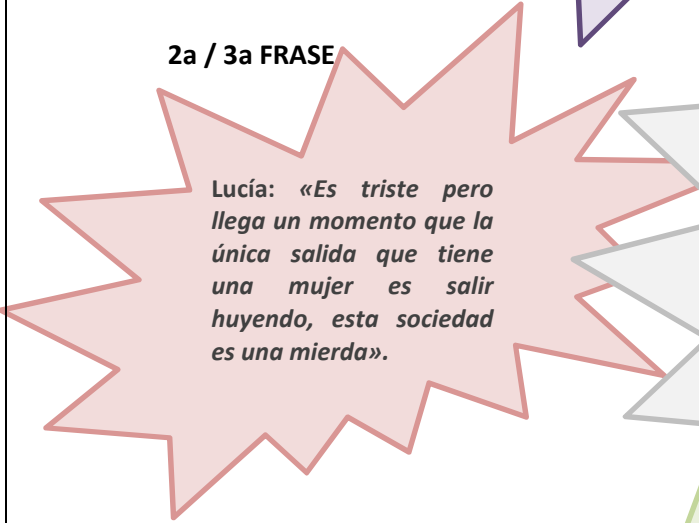
Activitat: "El que diu la llei"

1a FRASE

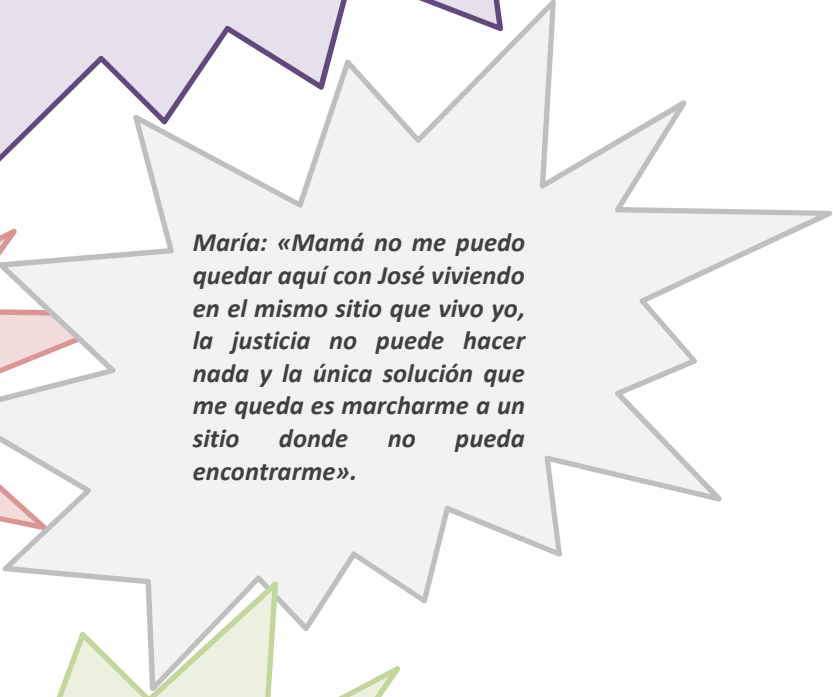

Lucía: *«Tengo que decirte algo María, ¿tú sabías que José ha estado en la cárcel? Me lo ha dicho la policía. José salió de la cárcel hace un par de años, estuvo seis meses en prisión condenado por malos tratos a una mujer. Esa mujer era su novia de toda la vida y la pobre se pasó casi más tiempo en el hospital que él encerrado. Ella está ahora en paradero desconocido para que no corra peligro».*

2a / 3a FRASE

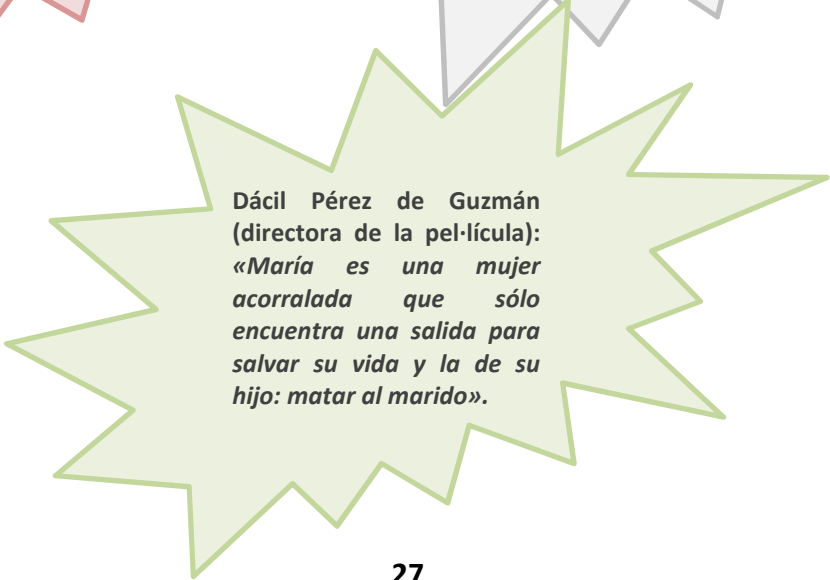

Lucía: *«Es triste pero llega un momento que la única salida que tiene una mujer es salir huyendo, esta sociedad es una mierda».*

María: *«Mamá no me puedo quedar aquí con José viviendo en el mismo sitio que vivo yo, la justicia no puede hacer nada y la única solución que me queda es marcharme a un sitio donde no pueda encontrarme».*

4a FRASE

Dácil Pérez de Guzmán (directora de la película): *«María es una mujer acorralada que sólo encuentra una salida para salvar su vida y la de su hijo: matar al marido».*

**Esta guía didáctica ha sigut elaborada amb fins educatius no comercials.
Algunes de les imatges que conté la guia són propietat de Canal Sur Andalucía / ETB /
Pausoka S.A. / Radiotelevisió Valenciana (RTVV) / Telemadrid / Televisión de Galicia (TVG)**

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA DE SALUT I CONSUM RESPONSABLE

Servici de Drogodependències (PMD/UPCCA-València)

C/ d'Amadeu de Savoia, 11. Planta baixa, pati D.

46010 – València

Tel. 962 08 20 29

www.valencia.es/pmd

Col·laboren:

fad

